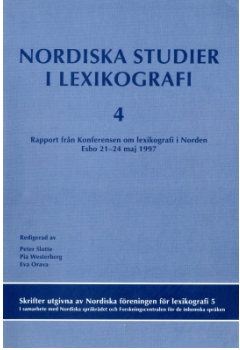

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Den första användarresponsen på cd-romversionen av den finska basordboken	
Forfatter:	Marja Lehtinen	
Kilde:	Nordiska Studier i Lexikografi 4, 1997, s. 255-264 Rapport från Konferens om lexikografi i Norden, Esbo 21.-24. maj 1997	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive	

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Marja Lehtinen

Den första användarresponsen på cd-romversionen av den finska basordboken

An electronic CD-ROM version of the Basic Dictionary of the Finnish Language, that describes the vocabulary of the present standard language, was published in February 1997. My article describes the comments that had been received from the users of the CD-Basic Dictionary until May 1997. At that time the product had been available only a short time, about three months. The main source of the comments is the program user register, in the cards of which there was space for comments.

The majority of those who commented were very satisfied with the product. They regarded it as up-to-date and easy to use. In some cases the choice of headwords was criticised, and the text of some entries was found not enough informative. Some users were interested in having the new vocabulary quickly updated, and others would like to have some additional programs to help writers. For the following versions of the dictionary it is necessary to decide whether we should retain the features resembling a book and try to write better entries, or should we concentrate in developing new many-sided search programs.

I februari 1997 utgavs CD-Perussanakirja, en elektronisk version av Suomen kielen perussanakirja ('Finsk basordbok') som beskriver ordförrådet i modernt finskt allmänspråk. I denna artikel beskrivs användarnas kommentarer till CD-Perussanakirja fram till maj 1997. Produkten hade då hunnit vara ute på marknaden endast en kort tid, ungefär 3 månader. Användarnas kommentarer var alltså synnerligen färska, och de hade framförts i en situation då användarna ännu inte hade särskilt stor erfarenhet av att använda programmet.

Artikeln behandlar särskilt den respons som ordboksredaktionen och de övriga deltagarna i projektgruppen hade bett om och fått in av dem som skickat in registreringskortet för programmet. Artikeln behandlar även faktorer som kommit fram i andra sammanhang, t. ex. i tidningsrecensioner och under olika programdemonstrationer.

1 Bakgrund

CD-Perussanakirja baserar sig på den tryckta, tredelade Suomen kielen perussanakirja ('Finsk basordbok') som utkom åren 1990–1994. Suomen kielen perussanakirja är den mest uttömmande moderna ordboken över ordförrådet i modernt finskt allmänspråk, och det är meningen att både den tryckta och den elektroniska versionen regelbundet skall uppdateras. Ordboken innehåller ca 100 000 uppslagsord och har publicerats av Forskningscentralen för de inhemska språken (underställd undervisningsministeriet), på förlaget Oy Edita Ab (tidigare Tryckericentralen).

Planeringsarbetet för den elektroniska versionen av ordboken påbörjades i god tid innan den tryckta ordboken blev färdig. Den första arbetsgruppen tillsattes redan år 1991, då andra delen av den tryckta ordboken färdigställdes för tryckning. Samma år gjorde dataenheten på Forskningscentralen för de inhemska språken upp en plan om överföring av filer som skapats med vanliga

textbehandlingsprogram till standardiserat s.k. SGML-format (en förkortning av orden Standard Generalized Markup Language, ISO-standard från år 1986).

År 1994 hade Forskningscentralen för de inhemska språken, Statens tekniska forskningscentral och Lingsoft Oy tillsammans utarbetat en prototyp av programmet. Arbetet för att ta fram prototypen finansierades av Forskningscentralen för de inhemska språken och förlaget, Oy Edita Ab. Programmet motsvarade dock inte arbetsgruppens krav och man var tvungen att fortsätta med produktutvecklingen. Däremot fick Lingsoft Oy:s preliminära böjningsprogram, som också ingick i prototypen, så mycket positiv respons av användarna att man beslutade att ett dylikt program skulle ingå också i den färdiga produkten.

Efter att prototypen blivit färdig undersöktes alltså fortfarande olika programalternativ, och år 1996 valdes det slutliga programmet. Produkten, som helt enkelt döptes till CD-Perussanakirja, blev färdig i februari 1997. På grund av det elektroniska formatet gjordes vissa ändringar i sättet att presentera innehållet för att produktens sökegenskaper skulle komma till sin rätt: bl.a. de i exempelsatser förekommande förkortningarna av uppslagsordet ersattes med hela ord. Också innehållet uppdaterades i viss mån: CD-Perussanakirja innehåller ca 2000 nya ordartiklar jämfört med sin tryckta föregångare. Ytterligare uppdaterades innehållet i ca 3000 ordartiklar.

För innehållet i CD-Perussanakirja svarar alltså Forskningscentralen för de inhemska språken. Av förlaget Oy Edita Ab har utvecklingen av en ny produkt krävt en fördomsfri inställning och vilja att satsa på utvecklingskostnader. För programmeringen står det finska företaget Lingsoft Oy, som har specialiserat sig på lingvistiska program. Den färdiga produkten är resultatet av ett intensivt samarbete mellan de tre parterna.

CD-Perussanakirja kostar 950 mk. Den är betydligt billigare än den tredelade tryckta Perussanakirja, som för närvarande kostar 1680 mk.

2 Målsättningarna för CD-Perussanakirja

Redaktionen har hela tiden haft som mål att ge produkten karaktären av ett **nyttoprogram**, ett **verktyg**. Meningen var med andra ord inte att utveckla den till ett multimedieprogram, utan till ett program där själva texten står i centrum. Det ingår alltså varken ljud eller bild i programmet, trots att formatet möjliggör båda. Enligt vår mening tyder ingenting på att dylik "multimediefernissa" på ett väsentligt sätt skulle underlätta användningen av ett program av den här typen. Att programmet inte belastas av stora ljud- och bildfiler är en orsak till att CD-Perussanakirja fungerar snabbt. Just **snabbhet** var enligt redaktionen ett av de viktigaste kriterierna för produkten.

I användargränssnittet gick vi på den minimalistiska linjen: fönstren har inga tilläggfärger. Vi ansåg att ett enkelt utförande är en fördel t.ex. när användaren under samma session flera gånger öppnar och stänger CD-Perussanakirja för att kontrollera ett ord. Också i valet av förpackning ville vi följa samma enkla linje. Bruksanvisningen och cd-romskivan finns inom samma pärmar, och själva förpackningen har formen av en platt bok. Skivan har inget separat plasthölje och själva produkten är inte inpackad i ett kartongfodral.

Vårt syfte var också att framställa en produkt som är **lätt att använda tillsammans med ett textbehandlingsprogram**. Karaktären av effektivt arbetsredskap ville vi förstärka genom att programmet ha fyra separata fönster, av vilka det viktigaste, Sök-fönstret, i sitt ursprungsformat är mycket litet. Vid behov är det lätt att placera i kanten av skärmen, ovanpå ett textbehandlingsdokument, samtidigt som de andra fönstren är stängda. Vi ville också ha en produkt med **mångsidiga sökegenskaper**. Förutom att man kan öppna en enskild ordartikel åt gången, skall ordbo-

ken alltså kunna användas också på många andra sätt. Vi ansåg också att det i den färdiga produkten måste ingå **information om hur de finska uppslagsorden böjs**. Å andra sidan var det viktigt att böjningsformer av ord i själva ordbokstexten inte skulle vålla besvär vid sökning. En maskinell morfologisk analys gjordes därför av materialet, och på så sätt framgick grundformerna av de böjda orden i ordbokstexten. Någon dylik egenskap har hittills inte ingått i vare sig finska eller andra kommersiella ordboksprogram.

3 Responsen

Redaktionen har från början haft som mål att samla in respons på produkten för att utreda vilka egenskaper användarna anser vara viktiga och vilka som är mindre viktiga. Vi har bett om och fått respons på olika sätt. Så har t.ex. redaktionens postadress och e-postadress ingått i både den tryckta och den elektroniska bruksanvisningen för CD-Perussanakirja, liksom i allt demonstrationsmaterial som finns på Internet. Via Internet har det droppat in förfrågningar till redaktionen då och då, men någon storm av respons har det inte varit fråga om. Jämfört med den tryckta ordboken har CD-Perussanakirja fått klart mera respons.

Den viktigaste källan hittills har varit **registreringskortet** för CD-Perussanakirja, som har ett särskilt utrymme för kommentarer. Köparna kan således om de vill skicka in registreringskortet och på så sätt skriva in sig i det register som förlaget upprätthåller. De som skickat in kortet får enligt normal marknadsföringspraxis gratis rådgivning i tekniska frågor och dessutom de följande versionerna av programmet till nedsatt pris.

Redaktionen ville ta tillfället i akt att ställa fyra egna frågor till användarna och be dem kommentera innehållet omgående. Nackdelen med denna respons är naturligtvis att köparen besvarar frågorna innan han bekantat sig ordentligt med programmet. Responsen baserar sig alltså på ett första intryck, inget mer. Än så länge finns det heller inget behov av noggrann statistik; antalet inskickade registreringskort är litet, alla har inte svarat på alla frågor, vissa har inte svarat på en enda osv. Redan som sådan är responsen dock användbar vid vidareutveckling av produkten.

Under de tre månaderna från mitten av februari till mitten av maj 1997 hade förlaget fått in knappt 200 registreringskort för CD-Perussanakirja. Det här betyder emellertid inte att man skulle ha sålt endast 200 exemplar av programmet. Vi visste att programmet redan hade flera tusen användare. Enligt förlaget har man för CD-Perussanakirja fått in fler registreringskort i snabbare takt än för övriga elektroniska produkter.

På registreringskortet ställdes följande frågor: "Vilka faktorer bidrog till ditt beslut att skaffa CD-Perussanakirja?", "Vilket är ditt första intryck av CD-Perussanakirja?" och "Vilken typ av dator använder du?". Dessutom fanns det plats för förbättringsförslag och övriga kommentarer.

3.1 Vilka faktorer bidrog till ditt beslut att skaffa CD-Perussanakirja?

För den första frågan på registreringskortet "Vilka faktorer bidrog till ditt beslut att skaffa CD-Perussanakirja?" erbjöds färdiga svarsalternativ. Alternativen var "tidsenlig", "lätt att använda" och "priset". Köparen kunde också ge ett eget svar på frågan "Annan orsak, vilken?". Många som svarat på frågan hade valt fler än ett alternativ.

Av de tre alternativen var tidsenligheten det viktigaste. 100 personer ansåg att en av produktens bästa egenskaper är att innehållet är färskt. Denna egenskap har även betonats i marknadsföringen; i reklamen och vid produkt demonstrationer har man berättat om hur snabbt ordförrådet förnyas och presenterat nyord som intresserar en bred publik.

Alternativet "lätt att använda" fick dock nästan lika mycket stöd: 80 personer tyckte att formatet var ett viktigt kriterium då de köpte programmet. Många påpekade dessutom att de redan ägde den tryckta Suomen kielen perussanakirja och att de varit nöjda med den. Vid olika demonstrationer av programmet har det dessutom framgått att ungdomar som är vana vid att arbeta med datorer uttryckligen uppskattar det faktum att programmet är lätt att använda. De tycker att det är gammalmodigt och besvärligt att leta fram information i en bok i flera delar och bland uppslagsord som endast står i alfabetisk ordning.

Programmets pris 950 mk, vilket alltså är betydligt lägre än priset för den tryckta boken, verkar utgående från svaren inte vara för högt. Endast på några få registreringskort påpekades att programmet är för dyrt. Liknande kommentarer har dock funnits i datatidningarnas recensioner: priset anses vara relativt högt.

Som "annan orsak" har några personer angett att de skaffat produkten p.g.a. sitt yrke. Andra alternativ var litterära intressen, korsordslösning, språkgranskning av översättningar samt översättarutbildning. Nyttan av att programmet kan användas tillsammans med ett textbehandlingsprogram framhölls också.

3.2 Vilket är ditt första intryck av CD-Perussanakirja?

Som svar på frågan "Vilket är ditt första intryck av CD-Perussanakirja?" kunde användarna själva skriva sina kommentarer utan färdiga svarsalternativ. På basis av svaren var användarnas första intryck övervägande mycket positiva. Svaren kan grovt delas in i följande grupper:

utmärkt	10 st
bra, intressant, ok	55 st
motsvarar förväntningarna	5 st
lätt att använda, behändig, snabb	25 st
<hr/>	
nöjaktig, medelmåttig	5 st
oredig, komplicerad	6 st
uppslagsord saknas / felaktiga definitioner	3 st

95 svar var positiva och enligt 14 svar var produkten endast nöjaktig eller rentav oredig. Åsikterna motiverades inte närmare, men i några svar påpekades att ett visst uppslagsord inte fanns i ord-boken, eller att definitionen på ett uppslagsord var felaktig.

3.3 Kommentarer och förbättringsförslag till redaktionen och den övriga projektgruppen

På registreringskorten fanns också plats reserverad för övriga kommentarer och förbättringsförslag. I det följande presenteras denna respons.

3.3.1 Val av uppslagsord m.m.

Den vanligaste kommentaren om innehållet i CD-Perussanakirja var att något eller några uppslagsord saknades. I det avseendet följer kritiken av den elektroniska produkten samma mönster som kritiken av tryckta ordböcker; den vanligaste och samtidigt den mest förståeliga orsaken till kritik är urvalsprinciperna för uppslagsorden. Bland annat påpekades att aktuell Internetterminologi saknas i CD-Perussanakirja. Av terminologin på detta område finns än så länge endast de vanligaste termerna med, bl. a. *kotisivu* ('hemsida'). Redaktionen ville vänta och se hur området utvecklas och vilka ord och fenomen som verkligen etableras. En användare önskade visserligen att man just i en elektronisk produkt skulle ta med också ord som inte är fast etablerade och som redaktionen vet kommer att förbli dagsländor. Saken tål att tänkas på, men det skulle medföra att den elektroniska och den tryckta versionen börjar fjärma sig från varandra.

Det framfördes också önskemål om att man skulle ta med äldre ord och mera specialterminologi i CD-Perussanakirja. Föräldrade ord kommer dock inte att ingå i ordboken, eftersom det är fråga om en ordbok över modernt språk och man vill behålla denna profil även i framtiden. Redaktionen har även i andra sammanhang mottagit önskemål om en utvidgning av terminologin inom olika specialområden, och saken måste tas till behandling.

Som vanligt får en ordbok endast i undantagsfall positiv kritik för **det som verkligen finns i den**. En tidningsrecensent nämnde dock som en god egenskap att man bland uppslagsorden tagit med också alldeles vanliga ord ur vardagsspråket, dvs. ord som stilmässigt stämplat som vardagliga, och inte endast sådant språk som följer skriftspråksnormen.

3.3.2 Fler exempel

En del användare önskade att man i framtiden skulle ha fler exempelsatser i ordartiklarna. Önskemålet är berättigat, eftersom korta ordartiklar onekligen ser väldigt avskalade ut på skärmen. Eftersom man på skärmen ser endast en ordartikel åt gången kan man inte samtidigt ögna igenom en "boksida" och på så sätt få stöd från de intilliggande ordartiklarna. Det här är ett problem, och redaktionen testade i själva verket redan i prototypfasen en annan lösning där man såg en "boksida" åt gången. Denna lösning var dock mindre bra, eftersom det då såg ut att finnas för mycket information i rutan så att det blev svårt att hitta den relevanta informationen. Att visa en hel "boksida" var också det som redaktionen fick överlägset mest negativ kritik för vid testanvändning av prototypen.

Just på grund av att vissa ordartiklar ser så "avskalade" ut på skärmen kommer innehållet i ordartiklarna i CD-Perussanakirja i de följande versionerna att utökas något. Idealet vore förstås om det i programmet kunde ingå ett tillval av något slag, som ger tilläggsexempel på ett önskat ord ur autentiskt korpusmaterial. En liknande egenskap finns t.ex. i *Cobuild on CD-ROM*. Här uppstår dock problem kring upphovsrättsfrågor och en dylik produkt låter nog vänta på sig på den finska marknaden.

3.3.3 Uppdateringar ofta, billigt, via Internet!

I enlighet med tidsandan ville några användare som skickat in registreringskortet ha uppdateringar av programmet via Internet: ”uppdateringar ofta och billigt, tack”, ”uppdateringar minst två gånger om året”, ”jag vill ha snabba och regelbundna uppdateringar, t.ex. en gång om året, eller t.o.m. oftare”. Än så länge har man inga planer på uppdatering, för även om de tekniska problemen kring dataöverföringen kunde lösas skriver man inte nya ordartiklar i en handvändning. Önskemålen är dock förståeliga, och frågan kommer att utredas grundligt. Som en av användarna sade skulle en uppdatering av ordförrådet via Internet i kombination med det faktum att programmet är snabbt och lätt att använda vara en unik fördel för produkten som det lönar sig att utnyttja.

3.3.4 Språkvårdsprogram, synonymer, uppgifter om egennamn, illustrationer

Vissa av användarna framförde önskemål om att det i produkten förutom en ordbok skulle ingå även andra egenskaper, ”så att den som skriver en text har alla redskap till hands på samma ställe”. Dylika egenskaper vore bl.a. ett korrekturläsningsprogram och artiklar om språkvård. Likaså framfördes önskemål om synonymer och uppgifter om etymologi och egennamn. En av respondenterna ville ha bildmaterial; bilder är lätta att lägga till i den elektroniska versionen och skulle tjäna åtminstone utlåningars intressen. Vissa av dessa egenskaper – t.ex. ortnamn – har redaktionen för avsikt att föra in i nästa version. Det är klart att alla ovannämnda egenskaper ökar programmets användbarhet, men det är lika klart att det krävs betydande tilläggsinsatser i projektet för att de skall kunna införas.

3.3.5 Kommentarer om böjningen

Tidningsrecensionerna har innehållit positiva kommentarer om möjligheten att få reda på böjningsformerna för alla uppslagsord som ingår i CD-Perussanakirja. I dataexperternas recensioner anses det också vara en tekniskt beaktansvärd egenskap att programmet kan producera böjningsformer. Även det faktum att man i den morfologiskt analyserade ordbokstexten med hjälp av ordets grundform kan söka upp ordet i böjd form, har noterats i vissa recensioner.

Enligt vissa användare borde tabellerna med böjningsformer innehålla flera temaformer. Här har även redaktionen planer på vissa tillägg.

3.3.6 Separata fönster – ett fönster

Att programmet har fyra separata fönster har inte gillats av alla användare; fönsteruppdelningen har enligt vissa varit oredig och svår att använda. Å andra sidan har de negativa kommentarerna inte varit speciellt många; endast sju personer ansåg det värt att nämna att fönsteruppdelningen inte är speciellt väl genomförd.

Faktum är att fönsteruppdelningen i CD-Perussanakirja avviker något från det normala. Programmet har fyra fönster av vilka man kan öppna önskat antal. Lösningen har kommenterats också i recensionerna i två datatidningar med stor upplaga. Här har fördelarna lyfts fram, nämligen det att man kan placera fönstren var man vill på skärmen, t.ex. så att de inte skymmer textbehandlingsprogrammet. I recensionerna nämns också att det är lätt att hitta detaljerad information och precisera sökningen med hjälp av det stora och lilla sökfönstret. Å andra sidan påpekas att flera fönster kan göra sökningen långsammare.

Trots de negativa kommentarerna kommer denna del av användargränssnittet i CD-Perussanakirja knappast att förnyas i de följande versionerna. Redaktionen litar på att användarna efter att de hämtat sig från den första förvirringen upptäcker den nuvarande lösningens goda sidor.

3.3.7 Teckenuppsättning

På grund av några specialtecken i ordbokstexten har man i CD-Perussanakirja varit tvungen att lägga in en separat uppsättning specialtecken. Alla har inte kunnat ta i bruk TransRomanDict-teckenuppsättningen utan problem, utan programmet har ett en felanmälan vid start. Några användare har anmält felet på registreringskortet, och det har varit den vanligaste frågan till den tekniska stödpersonalen på förläggarens rådgivningslinje. Problemet uppstår endast i samband med Windows 95; i Windows 3.1 har inga problem förekommit. Det finns en enkel lösning på problemet: teckenuppsättningen fungerar felfritt efter att man öppnat och stängt Font-katalogen en gång. Trots försök har man inte lyckats lokalisera felet, och en anmärkning om felet måste troligen ingå i bruksanvisningen till nästa version.

3.3.8 Mac-version

Redan innan CD-Perussanakirja kom ut föranledde frågan om en eventuell Macintosh-version av programmet överlägset mest förfrågningar. Redaktionen var dock tvungen att svara nekande på förfrågningarna. PC-programmet kunde nämligen inte överföras direkt till den form som krävdes i Mac-versionen, utan en omprogrammering hade varit nödvändig. Detta i sin tur skulle ha ökat produktionskostnaderna avsevärt, och man ansåg sig inte kunna satsa på detta då det var fråga om en första version. CD-Perussanakirja går dock att använda på Mac-maskiner redan nu, om man använder konverteringsprogrammet SoftWindows.

4 Vilken typ av dator använder du?

För att man skulle kunna kartlägga vilka tekniska krav som borde ställas på de följande versionerna av CD-Perussanakirja, ingick bland frågorna på registreringskortet också frågan "Vilken typ av dator använder du?". Den nuvarande rekommendationen, som finns på förpackningen och i själva programmet, är följande: datorn bör ha en 486-processor, 8 megabyte centralminne och en cd-romstation med dubbel hastighet. Programmet fungerar dock tillfredsställande också i maskiner med mindre effekt, med en 386-processor och 4 megabyte centralminne.

Utgående från svaren tycks datorerna i finska hem och på finska arbetsplatser vara avsevärt effektivare än vad som krävs för CD-Perussanakirja. Dagens "normaldator" tycks vara en Pentium med ca 16–68 megabyte centralminne.

CD-Perussanakirja har varit under utveckling ett antal år, men när det kommer till kritan har det långa utvecklingsarbetet varit till fördel för produkten. År 1991, när man började utveckla cd-versionen, och år 1994 då prototypen blev färdig, hörde t.ex. en cd-romstation inte nödvändigtvis till basutrustningen i en dator. Nuförtiden har nästan alla maskiner som säljs en cd-romstation. Också datorernas minneskapacitet är numera sådan, att det inte vällar några problem att installera CD-Perussanakirja på hårddisken. Installationen kräver allt som allt 110 megabyte skivminne, och

programmet fungerar naturligtvis snabbare om det installeras på hårddisken än om man använder cd-romstationen.

5 Färre kommentarer än väntat

I det följande behandlas kort egenskaper hos CD-Perussanakirja som enligt redaktionen gett upphov till färre kommentarer än väntat, men som ändå krävt stora insatser under utvecklingen av programmet.

Hittills har användarna gett mycket liten respons på de olika alternativen i Visa-menyn, dvs. på att man förutom att se hela texten i ordartikeln kan välja att se endast definitionerna eller exemplen. Å andra sidan gillas denna egenskap av telefonrådgivarna i språkvården på Forskningscentralen för de inhemska språken. Man får vid behov lätt och snabbt fram betydelsestommen i en lång ordartikel. Möjligheten att välja vad man vill se av ordbokstexten baserar sig på den noggranna kodningen av strukturen i ordboksmaterialet, vilken i själva verket möjliggör ännu fler sätt att framställa informationen i en ordartikel än de som nu finns i CD-Perussanakirja.

Inte heller möjligheten att i texten söka böjda former av ett ord har väckt speciellt stor uppmärksamhet, trots att det är fråga om en rätt revolutionerande egenskap i ett elektroniskt program. Det är möjligt att egenskapen är så ovanlig i finskspråkiga dataprogram att man inte ens förstår att sakna den.

Åsikter om hyperlänkarna har än så länge heller inte framförts i någon större utsträckning. I CD-Perussanakirja finns hyperlänkar på typiska hänvisningsställen, dvs. sådana ställen där det i ordbokstexten finns ett likhetstecken (=) eller "jfr" eller "se". Med dessa beteckningar hänvisar man i en tryckt ordbok användaren till en annan sida eller del av boken. Det verkar dock som om detta hänvisningssätt inte var tillräckligt. Det ideala i en elektronisk ordbok vore att alla ord i texten som har en egen ordartikel skulle innehålla en länk till detta ord som uppslagsord. Redaktionen för CD-Perussanakirja planerar att införa ett dylikt länksystem redan i nästa version av programmet.

Några av användarna berömde bruksanvisningen som de tyckte var klar och tydlig. Bruksanvisningen finns tryckt på förpackningen och också i form av elektroniska filer i själva programmet. Redaktionen lade ner mycket tid på att utarbeta bruksanvisningen så att den skulle bli så enkel och lättläst som möjligt. Det allmänna intrycket är dock att få bryr sig om att läsa den – här står vi inför samma problem som redaktörerna för den tryckta ordboken stött på.

Inte heller själva produktförpackningen har föranlett speciellt många kommentarer. Ändå är förpackningen åtminstone för finska förhållanden exceptionell; skivan och instruktionsboken finns båda i samma förpackning som har formen av en platt bok. Skivan är alltså inte förpackad i ett separat plastfodral (som lätt går sönder), och produkten har inte heller i övrigt något separat fodral. En negativ kommentar har nått redaktionens öron: en bokhandlare ansåg att förpackningen är så liten att kunderna inte lägger märke till den.

6 Fortsättningen

CD-Perussanakirja har utarbetats med den tidigare tryckta ordboken som utgångspunkt, vilket kanske är fallet med de flesta elektroniska enspråkiga beskrivande ordböcker. Detta innebär att informationsinnehållet i ordartiklarna är i stort sett detsamma i den tryckta och den elektroniska

versionen. I utvecklingen av de följande versionerna av programmet måste vi ta ställning till om vi skall fortsätta på samma linje. Om så är fallet kommer den elektroniska versionen också i fortsättningen att ha många bokliknande drag.

Om huvudvikten i utvecklingen av den elektroniska versionen däremot läggs på egenskaper som rättar sig efter det nya mediet, kommer produktens informationsinnehåll – och alltså inte enbart formen – antagligen så småningom att fjärna sig från den tryckta ordboken. Man utvecklar kanske ett uppdateringssystem för nya ord och tar in sådana vardagliga ord som ratats i den tryckta versionen. Eftersom utrymmet inte är något problem, kan ordartiklarna innehålla fler exempel än vad som är möjligt i den tryckta versionen. Den elektroniska formen kan också på andra sätt ha en utfyllande inverkan på de enskilda ordartiklarna. Eftersom ordartiklarna i den elektroniska versionen inte får stöd av resten av ”boksidan”, måste de utarbetas så att de fungerar självständigare än i den tryckta boken. Och eftersom största delen av de texter som skrivs nuförtiden skrivs på dator, vore det ur skribentens synvinkel bra att tillsammans med ordboken få också andra språkliga hjälpmedel. Enbart en ordbok räcker kanske inte längre till, utan vi får ett program med många funktioner, som innehåller ortnamn, etymologi, information om språkvård osv.

För närvarande har vi inte så mycket information om användarna av den elektroniska ordboken, och också den respons som beskrivits här baserar sig på en situation där användaren ännu inte haft speciellt stor erfarenhet av att använda programmet. För att man skall kunna dra några slutsatser om vad som är viktigt för användaren, har utgivaren Forskningscentralen för de inhemska språken och förläggaren Oy Edita Ab tagit i bruk en ny enkät som skickas ut till de användare som finns i förläggarens abonnentregister. Vi ber abonnenterna svara på bl.a. den grundläggande frågan om vad som är viktigast för användaren av en elektronisk ordbok. Är det en till sitt informationsinnehåll så fullständig ordartikel som möjligt, eller borde man i produktutvecklingen satsa på olika biprodukter och mångsidiga sökmöjligheter som gäller alla delar i ordbokens struktur?

Litteratur

- CD-Perussanakirja 1997. Uusin tieto nykysuomen sanoista. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 94.
Programmering Lingsoft Oy. Förläggare Oy Edita Ab.
- Cobuild on CD-ROM. HarperCollins 1994.

Översättning till svenska av Susanna Karjalainen

